

Opinnäytetyö (AMK)

Musiikkipedagogi

2017

Iida-Alina Poijärvi

SELLONSOITTOA SOHVALLA

– kotikonserttitoiminnan järjestäminen ikäihmisille

Lida-Alina Poijärvi

SELLONSOITTOA SOHVALLA

- kotikonserttitoiminnan järjestäminen ikäihmisille

Tämä opinnäytetyö käsittelee ikäihmisille suunnatun kotikonserttiprojektin järjestämistä sellistin näkökulmasta. Projektin ideana oli tarjota elävää musiikkia yksityiskoteihin, ja kirjallisen työn keskiössä on projektin eri vaiheiden raportointi. Lisäksi esitellään projektin käynnistämiseen vaikuttaneita henkilökohtaisia ja yhteiskunnallisia lähtökohtia sekä tuloksena syntyneitä ideoita tulevaisuutta varten.

Kotikonserttiprojektin taustavaikuttajina esitellään musiikki- ja sosiaalialan tilannetta. Musiikkipedagogeilta odotetaan nykyään monipuolista osaamista ja kykyä soveltaa ammattitaitoaan erilaisissa työympäristöissä. Ikäihmisiä puolestaan vaivaa yksinäisyys ja vanhenemisen mukanaan tuomat rajoitteet, jotka heikentävät mahdollisuuksia osallistua kodin ulkopuolisiin tapahtumiin. Kotikonserttiprojektin tarkoituksena on edistää kohderyhmänsä osallisuutta kulttuurielämään sekä kehittää kotikonserttitoiminnasta uutta työmuotoa musiikkialan ammattilaisille.

Kotikonserttiprojektin raportointiin keskittyvässä kappaleessa käydään läpi suunnitteluun, käytännön organisointiin ja toteutukseen liittyviä osa-alueita sekä niiden onnistumista. Kappaleessa kuvaillaan aikataulutuksen haasteita, vierailujen kulkua sekä taiteellista suunnittelu- ja kehitystyötä. Lisäksi pohditaan ammatillisen roolin rakentumista, työssä vaadittavia ominaisuuksia ja henkistä valmistautumista sekä projektin aikana saatua välitöntä palautetta ja sellistin henkilökohtaista kokemusta prosessista. Projektia havainnollistetaan oppimispäiväkirjasta poimittujen tositalanteiden kuvausten avulla.

Kotikonserttiprojektin kokemusten pohjalta esitellään ehdotelmia jatkokehittelyä varten niin henkilökohtaisten tavoitteiden kuin toisille muusikoille kohdennettujen ideoiden muodossa. Aiheen edistämistä pohditaan myös koulutuksen ja yhteiskunnan tarjoaman tuen ja toisaalta siihen liittyvien puutteiden näkökulmasta. Lopuksi kuvaillaan kolme luonnosta kotikonserttityökonsepteista sekä pohditaan niiden rahoitusta ja muita toteutusmahdollisuuksia.

ASIASANAT:

ammatti-identiteetti, ammatillinen kehitys, ikääntyneet, kohtaaminen, konserttitoiminta, osallistaminen, soveltava taide.

Iida-Alina Poijärvi

CELLO MUSIC ON THE COUCH

- organizing home concert activities for the elderly

This thesis is about organizing a home concert project for senior citizens from a cellist's point of view. The idea of the project was to offer live music to private homes and the focus of the written work is reporting the various phases of the project. In addition, the personal and social starting points of the work are presented, as well as the future ideas that came out as a result of the work.

The situations of music and social services are presented as the influential backgrounds for the home concert project. Modern music pedagogues are expected to have versatile expertise and ability to apply their workmanship in different environments. The elderly suffer from loneliness and the constraints due to aging, that undermine the chances of participating in events outside the home. The project is aiming to promote the participation of its target group in cultural life and develop the home concert activities to become a new work form for music professionals.

The third chapter of this thesis focuses on reporting and evaluating the different areas of the home concert project such as planning, practical organizing and implementation. The challenges of scheduling, course of visits and artistic planning and development work are described. Furthermore the chapter deals with building a professional role, the required skills in this kind of work and mental preparation as well as the immediate feedback from the project and the cellist's personal experience of the process. The project is illustrated by true descriptions of real life situations extracted from a learning diary.

Based on the experiences gathered from the project, proposals for further development are presented in the form of personal goals and ideas for other musicians. The promotion of the topic is also considered from the point of view of the support and, on the other hand, the lack of support offered by the education system and the society. At the end of the thesis three variants of concepts for the home concert activities are described and different funding opportunities and other realization possibilities are discussed.

KEYWORDS:

applied arts, concert activity, encounter, professional development, professional identity, senior citizens, social inclusion

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	5
2 KOTIKONSERTTIPROJEKTIN LÄHTÖKOHTIA	7
2.1 Väestörakenteen kehityskulku ja ikäihmisten yksinäisyys	7
2.2 Taideala tänään – musiikkipedagogit mukana muutoksissa	8
3 KOTIKONSERTTIPROJEKTI	10
3.1 Kotikonserttiprojektin rajausta ja käytännön organisointi	10
3.2 Taiteellinen suunnittelu ja toteutus	12
3.3 Henkinen valmistautuminen ja ammatillisen roolin rakentuminen	14
3.4 Välitön palaute ja kokemuksia kotikonserteista	15
4 JOHTOPÄÄTÖKSIÄ JA JATKOKEHITYSIDEOITA	17
5 TUOTTEISTAMISTA TULEVAISUUDESSA	19
LÄHTEET	21

LIITTEET

Liite 1. Kotikonserttiprojektin ohjelmistoluettelo.

1 JOHDANTO

Ihmisoikeuksien yleismaailmallisen julistuksen mukaan jokaisella on oikeus vapaasti osallistua yhteiskunnan sivistyselämään ja nauttia taiteista (Ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus, 27. artikla). Tämän opinnäytetyön aiheena on tutkia yhdenlaista kulttuurin saavutettavuuden edistämistä tavoittelevaa ja musiikkipedagogin työnkuvan laajentamisen mahdollisuuksia tutkivaa toimintamuotoa, kotikonsertteja. Työ perustuu käytännön projektin eri vaiheiden raportointiin ja analysointiin. Opinnäytetyön idea syntyi paitsi kulttuuri- ja sosiaali- ja terveystieteiden muutosten tuomien tarpeiden pohjalta, myös henkilökohtaisesta mielenkiinnostani löytää itselleni sopiva tulevaisuuden työmuoto. Kotikonserttitoiminnassa pääsen hyödyntämään samanaikaisesti kahden eri alan ammattini, lähihoitajan ja musiikkipedagogin, osaamista.

Viime vuosina on tehty useita opinnäytetöitä taiteen hyvinvointivaikutuksiin sekä taide- ja sote-alan integrointiin liittyen, mutta useat niistä ovat kohdistuneet erilaisissa hoivailaitoksissa tehtyjen projektien ja tutkimusten tarkasteluun. Kotona asuvat ikäihmiset ja heidän parissaan tehtävä käytännön työ ovat jääneet vähemmälle huomiolle, vaikka yhä suurempi joukko iäkkäämmästä väestöstä asuu nimenomaan kotona. Opinnäytetyöni ideana on luoda yhdenlainen toimintamuoto juuri neljän seinän sisään yksin jääneiden vanhusten tavoittamiseksi ja kulttuurielämään osallistumisen mahdollisuuksien parantamiseksi. Kerään tietoa kohderyhmän tarpeista kohtaamalla sen edustajia ruohonjuuritason ja reflektoin omaa toimintaani sekä työstä saamaani välitöntä palautetta suhteessa projektia taustoittavaan tutkimustietoon. Jätän tässä opinnäytetyössä ja sen lähdeluettelossa tietoisesti mainitsematta projektin osallistujiin liittyvää tilastotietoa. En julkaise kuu-
lijoihin liittyviä yksityiskohtia tai käsittele heidän tavoittamiseksi tehtyjä järjestelyjä osallistujien yksityisyyden kunnioittamiseksi ja tunnustamisen estämiseksi.

Toisena tavoitteenani on tutkia, mitä kotikonserttitoiminnan järjestäminen vaatii musiikkipedagogilta niin käytännön, henkisen valmistautumisen kuin taiteellisen suunnittelun näkökulmasta. Esittelen työssäni projektin eri vaiheita ja pohdin muun muassa sitä, millä tavalla kotikonserttitoiminta haastaa ammatti-identiteettiäni. Viittaan itselleni ennestään tuttuun sairaala- ja hoivamuusikon työhön ja peilaan tässä projektissa tärkeiksi nousseita ominaisuuksia esiintyvän taiteilijan ja musiikkipedagogin työssä vaadittaviin taitoihin.

Projektin kokoavana lopputuotoksena esitän luonnostelmia kotikonserttitoiminnan konsepteista, joita yksittäinen muusikko voi toteuttaa oman osaamisensa ja kohderyhmänsä

tarpeiden lähtökohdista sekä markkinoida niin suoraan yksityisille kuluttajille kuin suuremmille toimijoille esimerkiksi sote-alalla. Yksittäisten muusikoiden ja musiikkipedagogien ohella toivon työni kiinnostavan muita taide- ja sote-alan risteyskohdassa työskenteleviä, soveltavan taiteen työmuotoja suunnittelevia sekä toiminnan rahoittamisesta kiinnostuneita tahoja. Ennen kaikkea tämä opinnäytetyö on tarkoitettu rohkaisuksi toimenkuvansa laajentamisesta ja itsensä haastamisesta kiinnostuneille taiteilijoille. Uskon tämän projektin kautta saatujen kokemusten ja sen pohjalta syntyneiden ideoiden olevan sovellettavissa useilla eri esittävän taiteen aloilla.

2 KOTIKONSERTTIPROJEKTIN LÄHTÖKOHTIA

Taiteen ja kulttuurin hyvinvointivaikutukset ovat olleet viime vuosina voimakkaasti esillä sekä kotimaisissa että kansainvälisissä tutkimuksissa. Samanaikaisesti taiteilijoiden työllistymiseen ja väestön ikääntymiseen liittyvät keskustelunaiheet ovat kietoutuneet toisiinsa niin yksityisissä kahvipöydissä kuin valtakunnan mediassa. Hyvinvointivaikutuksiin viitataan esimerkiksi otettaessa kantaa taiteen rahoitukseen sekä sosiaali- ja terveysalan rakennemuutoksiin. Näiden rajapinnassa on syntynyt erilaisia soveltavan taiteen muotoja, jotka ovat avanneet taiteilijoille uusia työnäkymiä ja haastaneet taiteilijat pohtimaan osaamistaan sekä sen valjastamista esimerkiksi vanhustyön tarpeisiin.

2.1 Väestörakenteen kehityskulku ja ikäihmisten yksinäisyys

Suomessa, kuten monissa muissakin kehittyneissä maissa, on jo vuosikausia puhututtanut väestön ikääntymiseen ja sen tuomiin ilmiöihin liittyvät seikat. Esimerkiksi viimeisen 40 vuoden aikana yli 65-vuotiaiden osuus väestöstä on kasvanut noin kahdestatoista prosentista yli kahteenkymmeneen prosenttiin (Tilastokeskus 2017). Samanaikaisesti yksinasuvien määrä kasvaa, ja myös ikäihmisten kohdalla suositaan kotona asumista enemmän ja enemmän laitosasumisen sijaan. Suomalaisista 75 vuotta täyttäneistä lähes puolet asuu kodissaan yksin. (Terveystieteiden tutkimuskeskus 2017.) Vaikka kotona asuminen on monelle mieluisa valinta, se asettaa haasteita ja rajoitteita varsinkin toimintakyvyn heikentyessä. Osallistuminen kodin ulkopuoliseen elämään ei olekaan kaikille enää yhtä helppoa tai itsestään selvää kuin nuorempana.

Vanhusten koettua elämänlaatua käsittelevästä tutkimuksesta selviää, että iäkkäät kokevat elämänlaatunsa pääsääntöisesti varsin hyväksi. Silti yksinäisyys näyttää olevan vakava ongelma noin kymmenesosalle 80 vuotta täyttäneistä, ja luku kasvaa iän karttuessa. Noin kolmannes miesvastaajista ja kaksi viidestä naisvastaajasta oli kokenut itsensä yksinäiseksi vähintään joskus. (Vaarama ym. 2010, 155-157.) Yksinäisyys vaikuttaa mielenterveyteen ja sitä myöten hyvinvointiin yleisesti – onhan ihminen psyko-fyysis-sosiaalinen kokonaisuus. On kuitenkin huomioitava, että aiheen vakavuudesta huolimatta yksinäisyys ei ole kaikille ensisijainen elämänlaadun laskuun vaikuttava syy, vaikka se koskettaakin useita vähintään välillisesti.

Selvitysten mukaan ikääntyneiden toimintakyky on yleisesti ottaen parantunut. Kuitenkin esimerkiksi vuonna 2013 75–84-vuotiaista naisista 25 prosenttia ja miehistä 13 prosenttia raportoi vaikeuksista ulkona liikkumisessa, mikä koskee melko suurta joukkoa ihmisiä. (Tilastokeskus 2014.) Yksilöitä ajatellen voidaan siis olettaa, että melko moni jää esimerkiksi taide- ja kulttuuritapahtumien ulkopuolelle pelkästään fyysisten rajoitteiden vuoksi. Myös henkilökohtaisesti olen havainnut, että moni tapaamani vanhus kaipaaisi enemmän virikkeitä elämäänsä, mutta sairauksien, vammojen ja muiden omasta tahdosta riippumattomien syiden tuomat rajoitteet estävät osallistumasta mielekkäisiin tilaisuuksiin. Rajoittavana tekijänä voi olla toki myös esimerkiksi saattajan tai muun seuran puute, taloudellinen tilanne tai se, ettei tapahtumissa ole huomioitu esteettömyyttä järjestäjän puolelta.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on asettanut kulttuuripolitiikan yhdeksi strategiseksi tavoitteeksi, että vuoteen 2025 mennessä osallisuus kulttuuriin on lisääntynyt, ja väestöryhmien väliset erot osallistumisessa ovat kaventuneet. Lisäksi tavoitteena on, että edellytykset tehdä taiteellista tai muuta luovaa työtä ovat parantuneet. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2017:20.) Koen, että opinnäytteeni edustaa myös yhteiskunnallisesta näkökulmasta hyvin ajankohtaista ja tulevaisuuteen katsovaa aihetta.

2.2 Taideala tänään – musiikkipedagogit mukana muutoksissa

Musiikkialan työllisyystilannetta on vaikea arvioida ja tilastoida, sillä moni alalla toimiva työllistyy freelancer-pohjalta tai toimii useassa osa-aikaisessa työssä yhtä aikaa. Monet muusikot toimivat sekä esittävän taiteen tehtävissä että opettajana ja turvaavat toimeentuloaan myös muilla lisätöillä. Pedagogisen pätevyydenkin omaavat työllistyvät usein aluksi määräaikaisiin tehtäviin ennen vakituisen työn löytymistä. (Ammattinetti 2017.) Musiikkipedagogien on useissa lähteissä kuvattu työllistyvän varsin hyvin, mutta Opetushallinnon tilastot tukevat mielikuvaa työn monimuotoisuudesta ja jopa pirstaleisuudesta. Esimerkiksi vuonna 2014 valmistuneet musiikin tai muun esittävän taiteen ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneet olivat vuoden päästä valmistumisestaan työllistyneet hyvin monen alan tehtäviin, kuten erilaisille palvelualoille. (Vipunen 2015.)

Nykypäivän musiikkipedagogeilta vaaditaan joustamista moneen suuntaan. Verna Kauristo-Feodorow tutkii opinnäytetyössään niitä taitoja, ominaisuuksia ja valmiuksia, joita alan ammattilaisilta odotetaan löytyvän tänä päivänä. Hän kutsuu tutkimuskohdettaan

metataidoiksi, jotka hän määrittelee ammattialasta riippumattomiksi, mutta omaa ammatillisuutta hyödyntäviksi taidoiksi. Tutkimuksessa esiin nousseiden ammatillisten ja persoonallisten ominaisuuksien perusteella musiikkipedagogeilta toivotaan melkoista moniosaamista samalla kun työtehtävien, -menetelmien ja -ympäristöjen kirjon ennustetaan laajenevan tulevaisuudessa. (Kaunisto-Feodorow 2016, 15-28.)

Musiikkipedagogeja toimii monenlaisissa tehtävissä ja muun muassa juuri sote-alan kanssa tehtävän yhteistyön kehittäminen on selvästi pinnalla. Keskusteluissa vilisee lukuisia termejä sekaisin; puhutaan soveltavasta taiteesta, hoivataiteesta ja spesifimmin esimerkiksi hoivamusiikista. Taideyliopiston tutkija Tuulikki Laes kuvaa soveltavan taiteen olevan erilaisissa sosiaalisissa ympäristöissä tapahtuvaa taideperustaista toimintaa. Hän kertoo termin esiintyvän muun muassa hoiva-alan konteksteissa, mutta huomauttaa, että sen käyttö ja määrittely on kuitenkin vaihtelevaa. Klarinetisti Kari Kriikku puolestaan pohtii, miksi hoivataide ja taide yleisesti nähdään niin erillisinä esimerkiksi rahoituksesta päätettäessä. Yleisestä taiderahoituksesta leikataan samalla kun hoivamusiikkiin satsataan. Hänen mielestään asian voisi ajatella niinkin, että kun taidetta joka tapauksessa on tarjolla, voitaisiin keskittyä siihen, miten ylipäättään saadaan ihmiset sen äärelle. (Ylen aamu-tv 2016.) Samankaltaiseen ajatukseen nojaa myös kotikonserttiprojektini idea – taidetta viedään ihmisten luo.

Kotikonserttiprojektissa lähtökohtana toimiva oma kokemuspohjani perustuu hoitoalan koulutuksen ohella erilaisissa hoivalaitoksissa musisointiin ja erityisesti sairaalamusiikkityöhön liittyviin opintoihini. Projektin suunnittelu lähtikin liikkeelle ajatuksesta, että sairaalamusiikkiin verrattavaa toimintaa, vuorovaikutukseen perustuvaa musisointia, voisi viedä myös koteihin. Vaikka kutsun projektiani kotikonserteiksi, ei kyse ole tyypillisistä konserttitilanteista tai omaa osaamista esittelevästä esiintymisestä, vaan muusikon ja kuulijan tasavertaisesta ja inhimillisestä kohtaamisesta, taidelahjan antamisesta ja yhdessä jakamisesta.

Projektin toteutuksen keskiössä on taiteellinen toiminta ja omien metataitojen monipuolinen käyttö. Taustalla on toki toive siitä, että voisi tehdä toisille ihmisille hyvää, mutta on epärealistista maalata liian suuria kuvitelmia mahdollisista positiivisista vaikutuksista. Niiden ennustamista tärkeämpää on mieli avoimena ja vastaanottavaisena keskittyä nöyrästi hetkeen, jonka kuulijan kanssa jakaa. Tuulikki Laes kuvaa, miten veteen piirretty viiva on, milloin taiteeseen osallistuminen muuttuu terveyden edistämiseksi, mutta kuinka tärkeää on, että taiteessa järjestetään kohtaamisen mahdollisuuksia (Ylen aamu-tv 2016.)

3 KOTIKONSERTTIPROJEKTI

Projektini alkoi vuonna 2015, kun sain ajatuksen soveltaa kartuttamaani osaamista kotiympäristöissä. Muusikkona olin soittanut selloa muun muassa sairaaloissa, vanhusten palvelutaloissa sekä ryhmäkodeissa ja huomannut, että soittoni oli pääsääntöisesti saanut positiivisen vastaanoton. Lähihoitajana useissa erilaisissa ympäristöissä työskennelleenä olin myös havainnut, että kotona asuvat jäävät usein monien virikkeiden ulkopuolelle. Laitoksissa kuitenkin yritetään järjestää jonkin verran toimintaa, vaikkei missään hoivaympäristössä ole oman kokemukseni mukaan ollut siitä ainakaan ylitarjontaa. Ensimmäiset kotikonserttikäynnit toteutin hyvin kokeilevalta pohjalta, mutta ne jättivät myönteisen jäljen sekä itseni että kuulijoihini. Ennen kaikkea ne herättivät nälän selvittää ja ideoida, miten toimintaa voisi kehittää. Muistan, miten hykertelevän olon tunsin sisälläni ensimmäisen kokeilupäivän jälkeen. Tiesin, että olin löytänyt jotain, minkä tunsin todella omakseni ja jota halusin lähteä työstämään tulevaisuuden työmuodokseni. Tässä luvussa kuvaan viimeisen kahden vuoden aikana käymääni prosessia, projektin suunnittelua ja toteutusta niin käytännön kuin taiteellisten ratkaisujen näkökulmasta. Toiminnan havainnollistamiseksi käyn keskustelua itseni kanssa oppimispäiväkirjastani poimimieni otteiden avulla.

3.1 Kotikonserttiprojektin rajausta ja käytännön organisointi

Kotikonserttiprojekti toteutui vuosina 2015-2017 pääosin kevät- ja kesäaikaan Varsinais-Suomen ja Uudenmaan alueilla. Pääasiassa tein kotikonserttikäynnit kahdessa erässä niin, että ensimmäisellä kierroksella mukana oli noin 20 kuulijaa ja toisella kierroksella hieman vähemmän. Lukumäärä muuttui projektin aikana moneen kertaan, sillä välillä tuli peruutuksia ja välillä taas lisäkäyntejä lyhyilläkin varoitusajoilla. Suurimmassa osassa koteja kävin vain kerran, mutta joissakin kävin kahdesti eri vuosina. Varsinaisten isompien kierrosten välillä tein joitakin yksittäisiä käyntejä ja kehitin toimintaa esimerkiksi ohjelmistoa kartuttaen ja aikataulutusta suunnitellen. Testasin sopivien tilaisuuksien tullen ohjelmaani myös muissa ympäristöissä, kuten sairaalassa ja vanhusten ryhmäkodissa.

Osallistujat olivat suurimmaksi osaksi yksin asuvia ikäihmisiä, mutta mukana oli myös pariskuntia, omaisia ja kuulijoiden itse mukaan kutsumia naapureita ja ystäviä. Vaikka käynnit oli sovittu etukäteen, koskaan ei voinut tietää ihan tarkkaan, kuka ja mitä oven

takaa löytyy. En voi kyllin korostaa, miten tärkeää oli alusta asti suhtautua tähän kotikonserttiprojektiin avoimin mielin ja pyrkiä olemaan mahdollisimman sinut itsensä ja ohjelmistonsa kanssa. Sopiva asenne ja huolellinen valmistautuminen antoivat valmiudet uida tilanteeseen kuin tilanteeseen ja niistä myös pois. Toisaalta juuri tämä kohtaamisten moninaisuus teki työskentelystä niin mielenkiintoista ja opetti kullannarvoista luottamusta omaan persoonaan ja taiteilijuuteen – konserttitilanteissa kun oli turha stressata hallitseeko instrumenttinsa vai ei, oli vain heittädyttävä hetkeen.

Ensimmäisellä kierroksella käynnit oli sovittu noin tunnin mittaisiksi, ja käyntejä oli samana päivänä kolmesta kuuteen kappaletta. Määriin vaikutti käytännön seikat, kuten kotien maantieteellinen sijoittuminen ja siirtymisiin vaadittava aika. Ensimmäisellä kierroksella havaitsin, että tunti oli monissa paikoissa melko riittävä kokonaisaika sisältäen soittoa noin puolesta tunnista kolmeen vartiin. Vaihtelua oli ajankäytön suhteen kuitenkin aika paljon, sillä joissain kodeissa tunti ei meinannut riittää alkuunkaan, kun kuulija olisi halunnut kuulla lisää ja lisää soittoa tai keskustella sen lomassa ja tarjota päälle vielä pullakahvitkin. Monille kuulijoille kotikonsertissa oli selvästi kyse muustakin kuin musiikista; se oli tärkeä sosiaalinen tapahtuma. Aikataulut pysyivät kuitenkin melko hyvin kassassa, sillä joissakin paikoissa käynti jäi aiottua lyhyemmäksi. Joillakin käynneillä kuulija ei kuntonsa puolesta jaksanut kuunnella kuin muutaman kappaleen, vaikka tarjosin myös mahdollisuutta osallistua vaaka-asennossa.

Kotikonserttikäyntien määrän suhteen havaitsin, että yli neljä vierailua samana päivänä oli yleensä aivan liikaa. Ääritapauksessa minulla oli yhtenä päivänä kuusi käyntiä ilman riittävän pitkiä taukoja, ja olin jälkeensä hyvin väsynyt. Vaikka tein kierroksen loppuun asti, en pystynyt viimeisten käyntien kohdalla olemaan enää niin läsnä ja jakamaan niin paljon kuin olisin halunnut. Tällaista työtä kun ei voi tehdä liukuhihna-asenteella, ja välillä voi tuntua kuormittavalta, miten paljon siinä tulee antaa itsestään. On muistettava, että vaikka itse soittaisi samoja teoksia päivästä toiseen, on kokemus ainutlaatuinen jokaiselle erilliselle kuulijalle.

Toisella kierroksella testasin eri päivinä erilaisia aikatauluratkaisuja ja asetin aikatauluukselle reunaehdot. Tulin siihen tulokseen, että mikäli tällaista työtä tekisi puolipäiväisenä, olisi peräkkäisten käyntien inhimillinen maksimimäärä kolme kappaletta. Jos taas kokopäiväisenä, olisi kahden tai kolmen käynnin jälkeen pidettävä kunnon tauko, jonka jälkeen jaksaisi tehdä vielä yksi tai kaksi käyntiä, siis maksimissaan neljä tai viisi käyntiä koko päivän aikana. Tietysti välimatkat ja käyntien pituudet vaikuttaisivat asiaan. Käynnit

olisi parempi sopia suoraan esimerkiksi 90 minuutin mittaisiksi, sillä vaikka jossakin menisi sovittua vähemmän aikaa, tai joku käynti peruuntuisi kokonaan, olisi kuitenkin varmempaa sopia aikatauluun väljyyttä. Kiire rikkoo kohtaamisten tunnelmaa ja aiheuttaa turhaa stressiä, mikä lisää työn kuormitusta. Tietysti päivään tulee muistaa varata myös käyntien aloitusta edeltävä lämmittelyaika ja mahdollinen palautumis- ja raportointiaika päivän lopuksi.

Suurin osa projektiin osallistuneista oli minulle ennalta tuntemattomia ihmisiä. Käynnit oli sovittu ennakkoon, joten kuulijani tiesivät tulostani. Moni kuitenkin vähän hämmentyi ovella, kun ilmestyin ison soittimeni kanssa paikalle. Käynti alkoi esittelyillä, tutustumisella ja usein niitä näitä jutellen sopivaa soittopaikkaa samalla etsien. Useimmissa tapauksissa olohuone valikoitui luontevimmaksi paikaksi, mutta soitin joskus myös sängyn vierellä. Alun jälkeen tilanteen kulku eteni jokaisessa paikassa hyvin yksilöllisesti loppuun asti. Konsertti päättyi kuulijan ilmaistessa, että oli saanut tarpeekseen, tai kun itse katsoin sopivan hetken tulleen, joskin aina vasta ennakkovaroituksen jälkeen. Saatoin esimerkiksi sanoa, että soitan vielä kaksi kappaletta, ja sitten on aika lopettaa. Jos tilanne antoi myöten, saatoin jäädä vielä hetkeksi juttelemaan. Moni halusi esimerkiksi tarjota kahvit ja keskustella konsertin herättämistä ajatuksista.

”Konsertin kulku vaihteli. Toiset tykkäsivät vain kuunnella ja ottaa vastaan sen, mitä minulla oli annettavaa. Tällöin johdattelin kappaleesta toiseen kommentoiden vain lyhyesti teosten nimiä tai kysyen välillä, oliko musiikki herättänyt jotain ajatuksia. Välillä taas joku saattoi olla hyvinkin puheliaalla tuulella niin, että keskustelut rönsyilivät milloin mihinkin suuntaan, ja sain pitää varani, ettei kaikki aika mene jutteluun. Olihan sekin tärkeää, ja mielelläni keskustelin, kun huomasin että siihen oli tarve. Jonkinlainen ajantaju oli kuitenkin säilytettävä, jotta soitolle jäisi aikansa ja tilansa – olihan musiikki kuitenkin se, mitä olin ensisijaisesti tullut jakamaan.”

3.2 Taiteellinen suunnittelu ja toteutus

Kotikonserttiprojektin taiteellisessa suunnittelussa lähdin liikkeelle omista vahvuusalueistani, mutta matkan varrella myös haastoin itseäni monipuolistaakseni ohjelmistoa ja hyödyntääkseni erilaisia työkaluja kuten improvisaatiota. Klassisen musiikin koulutuksen saaneena poimin ohjelmistooni soolosellomusiikkia ja muita yksin soitettavaksi sopivia klassisia helmiä, esimerkiksi romanttisia pikkukappaleita. Valmistin lisäksi kansanlauluja, ikivihreitä ja muuta kevyempää musiikkia, sekä jotakin hengellistä hyödyntäen hoivaympäristöistä saamaani kokemusta siitä, minkälaiselle kattaukselle mahdollisesti olisi kysyntää. Vaikka tarkoituksenani ei ollut hoitaa musiikilla kenenkään terveydentilaa, oli kuitenkin hyvä huomioida, että osa kuulijoistani oli muistisairaita. Tällöin esimerkiksi tuttujen

melodioiden kuuleminen ja vuodenajan vaikutus kappalevalinnoissa nousivat tärkeiksi seikoiksi kokemuksen mielekkyyden kannalta.

Ensimmäisellä kierroksella mukana oli noin 20:n kappaleen ohjelmisto, jota laajensin ja muokkasin matkan varrella sen toimivuuteen liittyvien havaintojeni ja saamani palautteen mukaan. Pyrin takaamaan valinnoillani jokaiselle kuulijalle jotain mieleistä, mutta halusin antaa myös mahdollisuuden löytää jotain uutta tarjoamalla erilaisia musiikillisia elämyksiä. Usein aloitin jollain helposti lähestyttäväksi olettamallani kappaleella ja tunnustelin kuulijan reaktioita. Oli tärkeää, että ohjelmisto oli tarpeeksi laaja, jotta pystyin tilanteen ja kuulijan mukaan poimimaan kuhunkin hetkeen sopivimmat teokset. Ohjelmiston valinnan suhteen oli oltava nöyrä, sillä jokaisen ihmisen musiikkimaku on erilainen, ja musiikin vaikutukset ovat hyvin henkilökohtaisia. Vaikka ideana ei ollut vierailla kaiken kattavan jukeboxin asemassa, pidin mielessä, että se mikä koskettaa itseäni, ei välttämättä tunnu hyvältä kuulijan näkökulmasta. Tuulikki Laes kiteyttää tämän kuvaamalla, että taiteella on potentiaali jokaisen ihmisen hyvää elämää edistävänä tekijänä, mutta taiteen kokeminen on hyvin yksilöllinen asia (Ylen aamu-tv 2016).

Sairaalamusiikista saamieni oppien perusteella soitin kaiken ohjelmistoni ulkoa. Jätin nuotit pois ensisijaisesti siksi, että mahdollisimman tasavertaisten kohtaamisten mahdollistamiseksi pyrin poistamaan kaikki ne tekijät, jotka olisivat voineet tulla soittajan ja kuulijan väliin. Fyysiset nuotit telineen kera olisivat luoneet esiintymisen omaista asetelmaa, jota halusin välttää, jotta kuuli ja hänen kokemuksensa saisivat pääroolin. Käytin hyväkseni myös improvisaatiota muun muassa kansanlaulujen ja yksinkertaisten ikivihreiden melodioiden pohjalta. Improvisaatio oli oiva työväline muun muassa ajanhallinnan säätelyyn, yksilöllisten kokemusten luomiseen, ja lisäksi se vapautti minua itseäni heittäytymään tilanteisiin. Olin opetellut myös laulujen sanoja, joita moni halusikin yhdessä muistella. Tämä antoi osallistumisen mahdollisuuksia kuulijoille ja viritti keskustelua. Tilanteet pysyivät hyvin hallinnassa, kun olin etukäteen valinnut laulun ja improvisaation mahdollistaviin kappaleisiin sellaisia sävellajeja, joiden pohjalta oli helppo työskennellä. Oli tärkeää, ettei työvälineen hallinta vaatisi liikaa ylimääräistä huomiota.

Valitsemani ohjelmisto osoittautui monipuolisuutensa ansiosta hyvinkin toimivaksi. Osa kuulijoista oli sellomusiikin ystäviä jo valmiiksi, osalle puolestaan kokemus oli uudempi. Kuitenkin jokaiselle löytyi jotain mieluista ja koskettavaa. Osa kuulijoista esitti myös toiveita, joita toteutin mahdollisuuksien mukaan. Joskus otin seuraavaan kappaleeseen impulssin kuulijan reaktiosta. Kaikkiruokaisemmille kuulijoille tarjoilin usein vaihtelevasti tunnetilasta ja tyyliä toiseen johdattelevaa musiikkia. Aistin myös soiton aikana eri

kappaleiden saamaa vastaanottoa, ja esimerkiksi kertausten määrää säätelämällä pystyin joko pidentämään tai lyhentämään kutakin kappaletta tarpeen mukaan.

”Huomasin, että kuulija eläytyi musiikkiin ja alkoi keinahdella sen tahdissa. Keskustelussa selvisi, että tansseissa käyminen oli kuulunut nuoruuden suosikkiharrastuksiin. Onneksi minulla oli ohjelmistossa lisää vanhoja ikivihreitä, joiden myötä löysimme yhteisen musiikillisen sävelen. Vastaavan kaltaisiin tilanteisiin törmäsin useilla käynneillä. Erityisesti valssit olivat monen mieleen.”

3.3 Henkinen valmistautuminen ja ammatillisen roolin rakentuminen

Musiikkipedagogin, esiintyvän taiteilijan, lähihoitajan sekä hoivamuusikon tonteilla ja rajapinnoissa työskennelleenä olen käynyt läpi monia erilaisia ammatillisia rooleja. Kotikonserttiprojektin myötä olen saanut haastaa ja kehittää itseäni niin monelta kantilta, että ammatti-identiteettini on rakentunut jälleen uuteen muotoon. Työssä onkin vaadittu niin monenlaisia taitoja, että aikaisempi kokemus opettamisesta, esiintymisestä, ihmisten kohtaamisesta ja ikäihmisiin liittyvästä faktatiedosta on tullut tarpeeseen.

Lähihoitajan koulutuksessa yksi tärkeimmistä ja korostetuimmista neuvoista oli olla oma itsensä, tehdä työtä omalla persoonalla ja uskaltaa luottaa siihen, että välitön ja vilpitön olemus kantaa pitkälle. Sama ohje pätee hyvin myös opettajan työssä ja esiintyessä. Musiikkipedagogille tarpeellisten metataitojen kartoituksessa esiin nousi muun muassa intuition, läsnäolon, empatian, huumorin sekä ihmisten tasa-arvoisen kohtelun merkitys (Kaunisto-Feodorow 2016, 20-21). Samoja kykyjä odotetaan myös hoivaympäristöissä toimivilta muusikolta. Sairaalamuusikko Uli Kontu-Korhonen korostaa esimerkiksi vuorovaikutus- ja yhteistyötaitojen merkitystä osana elävän musiikin koskettamisen mahdollistamista (Turun ammattikorkeakoulu 2017).

”Hoitoalan töissä kehittynyt ihmistuntemukseni ja sosiaalisten taitojen pääoma osoittautuivat suureksi valtiksi. Jo ensimmäisen päivän jälkeen tuntui siltä, että olin heti päässyt keskittymään itse asiaan, musiikin välityksellä tapahtuvaan vuorovaikutukseen. Tuntui hyvin luontevalta astua sisään uusista ovista ja asettua soittamaan vieraisiin olo- ja makuuhuoneisiin, missä kukin konserttinsa halusi kuulla. Luulen, että kokemusten tuoma mutkaton olemukseni mursi jäätä monissa kohteissa jo heti eteisessä.”

Oman erityispiirteensä tähän projektiin toi sen toteutusympäristö, itselleni pääasiassa vieraiden ihmisten kodit. Lähihoitajan ammatin tuomasta osaamisesta oli suurta etua, sillä en stressannut ajatusta toisten ihmisten yksityisympäristöissä työskentelystä tai siitä, miten erilaisia henkilöitä ja elintapoja kodeissa kohtaisin. Oli kuitenkin hyvä pitää

mielessä ja huomioida aktiivisesti ympäristöön liittyvät vaatimukset kuten se, että molempien osapuolten tulisi voida kokea olonsa turvalliseksi. Kotiympäristössä työskentely edellyttää myös hienotunteisuutta ja asukkaan yksityisyyden sekä kodin tunnun vaalimista (THL 2017).

"Kotikonserttikäynneille mennessä olin varautunut siihen, että jokainen käynti on erilainen ja tilanteet elävät. Joskus minua oli vastassa kuulija, joka oli odottanut vierailuani kovasti ja ladannut kahvinkeitin valmiiksi. Joskus taas oven avannut henkilö yllättyi, kun ei ollut ollenkaan muistanut tuloani. Yritin luoda mahdollisimman vapautunutta tunnelmaa olemalla oma rempseä itseni ja joustaa niin paljon kuin mahdollista. Aiemmin tekemäni sairaalamusiikkityön myötä olin tottunut siihen, että kyky sopeutua nopeasti erilaisiin tilanteisiin on yksi avainominaisuuksista, joita tällaisessa työssä tarvitaan. Toisen ihmisen kotiin mennessä on hyvä muistaa, että siinä missä sairaalassa ollaan tietyllä tapaa ei-kenenkäänmaalla, on koti selvästi asukkaansa omin reviiri, ja siellä minä muusikkona olen vieraana ja kunnioitan sitä. Pohdinkin välillä, olisiko minun pitänyt informoida kotikonsertin luonteesta kaikille kuulijoilleni tarkemmin etukäteen. Toisaalta en halunnut luoda heille paineita siitä, että käynnistä pitäisi tulla jotenkin tietynlainen. Halusin antaa sen muodostua sellaiseksi kuin kussakin kodissa tuntui luonteelta. Soittoani sai kuunnella vaikka aamutakki päällä tai sohvalla loikoillen."

3.4 Välitön palaute ja kokemuksia kotikonserteista

Kaiken kaikkiaan vastaanotto kotikonserttiprojektilleni oli erittäin myönteinen. Nekin kuulijoistani, jotka olivat aluksi suhtautuneet vierailuuni varauksella, rentoutuivat käyntini edetessä ja kertoivat lopuksi kokemuksen olleen positiivinen. Joidenkin kohdalla konsertti jäi lyhyeksi esimerkiksi kuulijan väsymyksen tai huonon kunnon vuoksi, ja jotkut peruivat käynnin ennakkoon, kun muusikon vastaanottaminen tuntui juuri siinä hetkessä liian raskaalta ajatukselta. Kuitenkaan yksikään, jonka luona kävin, ei kertonut tai vaikuttanut kokeneensa vierailuani ikävällä tavalla. Hyvin moni toivotti tervetulleeksi uudestaan ja toivoi tämän kaltaiselle toiminnalle jatkoa. Useat kertoivat saaneensa musiikista iloa pitkäksi aikaa ja kokeneensa, että soittoni oli vienyt ikään kuin matkalle muihin maise-miin.

"Usein kuulijani kuvailivat musiikin herättämiä ajatuksia. Monille se toi mieleen muistoja, kuten arvata saattaa, mutta sain kuulla myös muun muassa hämmästyttävän yksityiskohtaisia kuvauksia maisemista, joihin soitto oli johdatellut. Jotkut halusivat sulkea silmänsä ja uppoutua omaan maailmaansa. Tällöin usein soitin pitkiäkin pätkiä liukuen kappaleesta toiseen ja yhdistelemällä yksinkertaisempia melodioita sikermän lailla, jotta kuulija saisi uppoutua mielikuviinsa juuri niin pitkäksi aikaa kuin hyvältä tuntui häiritsemättä ja katkaisematta sitä."

Useat kuulijani myös liikuttuivat ja jakoivat erilaisia tarinoita elämästään. Musiikin myötä heränneet tunteet ja muistot saivat monet esittämään toiveita heille merkityksellisistä

kappaleista. Pohdin monesti, miten tärkeää muusikolle, kuten myös pedagogille, on kyky kuunnella. Vaikka naiivisti ja äkkipikaisesti vaikuttaisi siltä, että yleisö ja oppilaat kuuntelevat, mitä esiintyjillä tai opettajilla on jaettavaa, on aivan yhtä tärkeää, että esiintyjät ja pedagogit kuuntelevat oppilaitaan ja yleisöään. Tarkoitin läsnäoloa kulloisessakin hetkessä – sitä, että aistii ympäröivää maailmaa ja ihmisiä muillakin kuin korvillaan, omat tuntosarvet pystyssä. Tässä kotikonserttiprojektissa tällainen molempiin suuntiin tapahtuva vuorovaikutus tuntui todelliselta poikkeuksellisen voimakkaasti.

"Kuulija kertoi olleensa hiljattain konsertissa ja toivoi siellä kuulemaansa kappaletta. Satuun tuntemaan kyseisen teoksen ja improvisoin sen pohjalta. Tämä selvästi kosketti kuulijaa ja tunnelma muuttui. Jotenkin itsekkin virittäydyin soittamaan herkemmin ja tunsin, miten aika melkein pysähtyi. Siinä hetkessä tiesin vahvasti, että tämä kohtaaminen oli merkittävä hänelle, sitä myöten myös minulle, ja että tällä työllä on merkitystä."

4 JOHTOPÄÄTÖKSIÄ JA JATKOKEHITYSIDEOITA

Kotikonserttiprojektin jälkeisissä tunnelmissa on todettava, että kokeilu oli erittäin onnistunut. Positiivisesta kokemuksesta huolimatta tämä oli kuitenkin vasta ensimmäinen askel pidemmän tähtäimen toiminnan käynnistämiseksi, ja ideaa on mahdollista kehittää moneen suuntaan. Mahdollisia uusia näkökulmia aiheeseen liittyvälle kartoitukselle ja tutkimukselle olisi esimerkiksi muiden kohderyhmien, kuten eri ikäisten, tai eri tavalla vammaisten henkilöiden ottaminen mukaan. Tämä vaatisi muun muassa taiteelliseen suunnitteluun liittyvää pohdintaa ja ohjelmiston monipuolistamista. Myös pelkästään ikäihmisiin kohdistuvaa työtä voisi kehittää suunnittelemalla sitä yhdessä sosiaalialan toimijoiden kanssa. Yhteistyötä olisi hyvä viritellä jo pelkästään kohderyhmän tavoittamiseksi laajemmassa mittakaavassa. Lisäksi toimintaa voisi järjestää yksittäisten kotien sijaan esimerkiksi koko naapurustolle tai perhekunnalle. Konsertin luonne olisi tällöin ehkä vähemmän intiimi, kuin vain yhden ihmisen osallistuessa, mutta se saisi uusia sosiaalisia ulottuvuuksia.

Henkilökohtaista työskentelyäni aion monipuolistaa paitsi sello-ohjelmistoa laajentamalla, myös osallistamisen keinoja lisäämällä. Joidenkin kansanlaulujen ja ikivihreiden sävelmien kohdalla rohkenin silloin tällöin laulamaan sellon säestyksellä. Oman lauluäänien vahvistaminen osaksi työkalupakkiani onkin yksi henkilökohtaisista kehityskohteistani. Sellon ääni on toki yksinäänkin puhutteleva, eikä laulun ottaminen mukaan ole itsetarkoitus. Kuitenkin monissa tilanteissa kuulijoilta itseltään tuli impulsseja laulujen sanojen muisteluun, jolloin koin yhdessä laulamisen luontevaksi osaksi musiikillista vuorovaikutusta. Tähän liittyen olisi relevanttia tehdä pieni vihkonen, johon keräisin ohjelmistooni kuuluvien laulujen sanat. Minun olisi toki edelleen syytä opetella kaikki ulkoa, mutta kuulijoille sanojen seuraaminen tai mukana laulaminen voisi antaa oman lisänsä joissain tilanteissa.

Pohdin kotikonserttitoiminnan järjestämistä myös muiden muusikoiden ja musiikkipedagogien näkökulmasta. Itselläni kokemuspohja hoitoalalta ja hoivamusisoinnista auttoi hahmottamaan toimintaan liittyvät vaatimukset ja suunnittelussa huomioitavat seikat melko nopeasti. Uskon kuitenkin, että täysin kylmiltään tämä työmuoto voisi osoittautua hyvin haasteelliseksi, ja esimerkiksi tositilanteissa vastaan tulevat omat ja kuulijoiden reaktiot saattaisivat hämmentää. Suosittelenkin jokaisen asiasta kiinnostuneen kerryttä-

mään kokemusta ensin esimerkiksi hoivakodeissa tai muissa vähän matalamman kynnyksen paikoissa musisoinnista. On myös hyvä hankkia taustatietoa esimerkiksi muistisairauksista, jotta osaa huomioida, mitä kaikkea käynneillä voi tulla vastaan. On tärkeää, että muusikko pystyy vierailullaan keskittymään musiikin jakamiseen, eikä kaikki energia mene oudon ympäristön tai tilanteiden sulatteluun. Huolellinen valmistautuminen antaa paitsi varmuutta omaan kotikonserttimuusikon rooliin ja työskentelyyn, myös synnyttää luottamusta toiminnan eri osapuolten kesken ja antaa sitä myöten tilaa aidoille kohtaamisille.

Uusien työmuotojen ja -ympäristöjen suhteen myös yhteiskunnan tuella ja koulutusta järjestävillä tahoilla on suuri vastuu. Taiteen ja luovien alojen opintoihin ei useinkaan sisälly riittävästi työelämään ja yritystoimintaan valmentavaa koulutusta, tai sen tasossa ja sisällöissä on puutteita. Täydennyskoulutuksen määrä nähdään myös liian vähäisenä. Opetus- ja kulttuuriministeriö esittää raportissaan, että korkeakouluja tulisi kannustaa lisää monialaiseen yhteistyöhön ja tukea yritystoiminnassa tarvittavaa osaamista. (OKM 2017:18.) Yhtenä ratkaisuna tilanteeseen on esimerkiksi uudenlainen, pitkän kehittelyn tuloksena syntynyt, kolmessa eri ammattikorkeakoulussa alkava yhteisömuusikon erikoistumiskoulutus. Kentällä on tarvetta ja intoa taide- ja sote-alan yhdistäville palveluille, mutta kuten Turun Taideakatemian kulttuurihyvinvoinnin yliopettaja Liisa-Maria Lilja-Viherlampi kuvailee, musiikillinen ammattitaito ei riitä yksinään heittäytymään yhteisömuusikon tehtävään. Hankkeita tukevia koulutusrakenteita tarvitaan. (Turun AMK 2017.)

5 TUOTTEISTAMISTA TULEVAISUUDESSA

Tällä hetkellä näen potentiaalisena, että yhden yksittäisen konseptin sijaan voisin jatkaa kotikonserttitoimintaa kolmen eri vaihtoehdon mukaisesti. Se, mitä vaihtoehtoa soveltaisin missäkin tilanteessa, riippuu paljon työn mahdollisista rahoittajista ja sen tuomista resursseista. Olen kiinnostunut ottamaan yhteyttä vanhusten parissa työtä tekeviin kunnallisiin ja kolmannen sektorin toimijoihin, sekä lisäksi myymään palveluani yrittäjänä suoraan kuluttajille. Yhteistyökumppanien kanssa tehtävissä projekteissa kyseeseen tulisi myös apurahojen hakeminen.

Ensimmäisessä vaihtoehdossa jatkaisin työtä saman tyyppisellä aikataulutuksella kuin tähänkin asti. Tekisin sovittuina päivinä kierroksia noin neljän kodin päivätahdilla. Työn vaativuuden ja henkisen kuormituksen vuoksi olisi kuitenkin syytä suunnitella toteutus niin, että mahdollisten intensiiviviikkoihin sisältyisi päiviä, jolloin ei olisi käyntejä ollenkaan. Tällöin saisi keskittyä taiteelliseen kehittämiseen ja uuden ohjelmiston harjoittamiseen. Tässä mallissa tavoitteena olisi mahdollisimman monen osallistujan saaminen mukaan ja hetkellistä piristystä tuovien elämysten jakaminen. Näen tämän potentiaalisena vaihtoehtona esimerkiksi kunnallisten vanhuspalveluiden kanssa tehtävälle yhteistyölle.

Toista vaihtoehtoa puolestaan voisi kutsua musiikkiystävälliseksi. Se kohdistuisi pienempään osallistujaryhmään, mutta tähtäimessä olisi pidempiaikainen taiteilija-kuulijasuhte. Tällöin kotikonserttimuusikko vierailisi useamman kerran samojen henkilöiden luona esimerkiksi kuukauden välein. Tällä tavalla tutustuminen ja yhteisten musiikillisten kohtaamispisteiden löytäminen saisi syvyyttä pidemmällä aikavälillä, ja muun muassa erilaisten musiikillisten toiveiden toteuttaminen olisi mahdollista laajemmassa mittakaavassa. Vierailujen väli voisi olla pidempikin, jolloin kyseeseen voisi tulla esimerkiksi vuodenaikojen vaihtelua musiikin kautta seuraava projekti, johon kuuluisi kullekin osallistujalle yhteensä neljä käyntiä vuoden aikana.

Tällä hetkellä vaikuttaa siltä, ettei kunnilla ole varaa satsata vanhuspalveluihin yhtään ylimääräisiä resursseja. Kun kyseessä ei ole hoito- tai terapiamuoto, on vaikea kuvitella, että kotikonsertteihin alettaisiin jakaa esimerkiksi palveluseteleitä, vaikka taiteen hyvinvointivaikutuksista on saatavilla yhä enenevässä määrin tutkimustietoa. Julkisten sosiaalipalvelujen kanssa tehtävän yhteistyön yhdeksi mahdollistajaksi nousee tällöin erilaiset apurahat. Esimerkiksi Suomen Kulttuurirahasto myöntää vuosittain Taidetta hoitolaitok-

siin -tukea taiteellisesti korkeatasoisille hankkeille, jotka edistävät tukea tarvitsevien ihmisten elämänlaatua ja taiteen merkitystä arjessa. Tuen saajien määrä on kuitenkin melko vähäinen. Esimerkiksi vuonna 2017 apurahan saaneista hankkeista vain neljä edusti säveltaiteita, eikä yksikään niistä ainakaan kuvauksen perusteella vaikuttanut suoraan kohdistuvan omassa kodissaan asuvien vanhusten parissa tehtävään työhön. (SKR 2017a; 2017b.) Pelkkien apurahojen varaan jättäminen siis tuskin mahdollistaa työn ulottumisen kovin laajalle.

Kolmas vaihtoehto toteuttaa tätä työtä on myydä palvelua yrittäjänä. Tällöin haasteeksi nousee oikeiden markkinointikanavien löytäminen ja tuotteen pukeminen kuluttajien silmissä houkuttelevaan muotoon. Näen potentiaalisena, että kuluttajat voisivat esimerkiksi ostaa kotikonsertin hemmottelulahjaksi iäkkäille vanhemmilleen. Palvelun yksilöiminen olisi tällöin tärkeää, ja käyntiä tilatessa asiakkaalle voisi antaa mahdollisuuden esittää sisältöön liittyviä toiveita esimerkiksi soitettavien tyyllilajien suhteen. Sopiva käynnin pituus voisi tällöin olla kaksi tuntia, josta soivaa kestoa olisi noin tunti, ja lisäksi jäisi reilusti keskusteluaikaa. Pelkästään yrittäjänä toimimalla kuulijat kuitenkin todennäköisesti valikoituisivat hyvin pitkälti varallisuuden ja mahdollisesti myös musiikin harrastuneisuuden perusteella. Tällöin työ tavoittaisi melko kapean joukon ihmisiä, eikä se saavuttaisi välttämättä niitä, joille siitä olisi eniten iloa.

Tässä riittää pohdittavaa ja haastetta niin tämän päivän kuin tulevaisuudenkin taiteilijalle. Pyrkimyksenä on löytää keinoja harjoittaa ammattiaan niin, että oman itsensä toteuttamisen ohella työ toisi leivän pöytään. Toivon kuitenkin, ettei omaa osaamista tarvitsisi missään vaiheessa nähdä vain euron kuvat silmissä, tai kuulijoiden pääsy konserttiin jäisi kiinni erilaisista motivaatiosta riippumattomista rajoitteista. Edelleenkin taiteella on itseisarvo, ja jokaisella on oikeus osallisuuteen kulttuurielämässä.

LÄHTEET

Ammattinetti. 2017. Musiikkipedagogi. KEHA-keskus. Viitattu 8.8.2017 <http://www.ammattinetti.fi/ammattit/detail/58171edd0a6534460189f687f3350bb3>.

Findikaattori. 2014. Ikääntyneiden toimintakyky. Tilastokeskus. Viitattu 9.8.2017 <http://findikaattori.fi/fi/64>.

Findikaattori. 2017. Väestön ikärakenteen kehitys. Tilastokeskus. Viitattu 9.8.2017 <http://findikaattori.fi/fi/81>.

Ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus. Annettu Yhdistyneiden kansakuntien kolmannessa yleiskokouksessa 10.12.1948. Saatavilla sähköisesti osoitteessa <http://www.ohchr.org/EN/UDHR/Pages/Language.aspx?LangID=fin>.

Kaunisto-Feodorow, V. 2016. Musiikkipedagogin metataidot työuran kannustimena. Opinnäytetyö. Musiikin tutkinto-ohjelma. Helsinki: Metropolia Ammattikorkeakoulu. Saatavissa myös <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2016052610107>.

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2017. Luova talous ja aineettoman arvon luominen kasvun kärjiksi. Luovat alat Suomen talouden ja työllisyyden vahvistajina -työryhmän raportti. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2017:18. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö, 39. Saatavissa myös <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-464-1>.

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2017. Opetus- ja kulttuuriministeriön kulttuuripoliittikan strategia 2025. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2017:20. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö, 5. Saatavissa myös <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-466-5>.

Suomen Kulttuurirahasto. 2017a. Myönnetyt apurahat. Viitattu 21.8.2017 <https://apurahat.skr.fi/myonnot>.

Suomen Kulttuurirahasto. 2017b. Taidetta hoitolaitoksiin. Viitattu 21.8.2017 <https://skr.fi/fi/taidetta-hoitolaitoksiin>.

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. 2017. Kotona asumisen ratkaisuja. Viitattu 11.8.2017 <https://www.thl.fi/fi/web/ikaantyminen/kotona-asumisen-ratkaisuja>.

Turun ammattikorkeakoulu. 2017. Sairaalamuusikko erikoistuu vuorovaikutukseen. Viitattu 13.8.2017 <https://www.turkuamk.fi/fi/artikkelit/1415/sairaalamuusikko-erikoistuu-vuorovaikutukseen/>.

Vaarama, M.; Luoma, M-L.; Siljander, E. & Meriläinen, S. 2010. 80 vuotta täyttäneiden koettu elämänlaatu. Teoksessa Vaarama, M.; Moisio, P. & Karvonen, S. (toim.) Suomalaisten hyvinvointi 2010. Helsinki: Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, 150-166. Saatavissa myös <https://www.thl.fi/documents/10531/103429/Teema%202010%2011.pdf>.

Vipunen. 2015. Tutkinnon suorittaneiden sijoittuminen. Opetushallitus. Viitattu 8.8.2017 <https://vipunen.fi/fi-fi/amk/Sivut/Tutkinnon-suorittaneiden-sijoittuminen.aspx>.

Ylen aamu-tv. 2016. Toim. Hietanen, J. Esitetty 20.9.2016 Yle TV1.

Liite 1. Kotikonserttiprojektin ohjelmistoluettelo.

Kotikonserttiprojektin ohjelmistoluettelo

Ahnfelt, O.	Virsi 338 "Päivä vain ja hetki kerrallansa"
Bach, J. S.	Osia soolospellosarjoista nro 1, 2 & 3
Bellman, C.	Tuuli hiljaa henkäilee
Cassadó, G.	Sarja soolospelolle, osa 1. Preludio-Fantasia
Grieg, E.	Vären
Jännefelt, A.	Berceuse
Legrand, M.	The Windmills of Your Mind
Lien, A.	Felefeber
Linna, K.	Kultainen nuoruus
Merikanto, O.	Valse lente
Mozart, W. A.	Kevätlaulu
Mårtensson, L.	Myrskyluodon Maija
(Ruotsissa 1697)	Virsi 571 "Suvivirsi"
Schubert, F.	Berceuse
Sibelius, J.	Rondino
Sibelius, J.	Teema ja variaatioita soolospelolle (osia)
Similä, A.	Laulu oravasta
Sohlström, E.	Elegia
Sommerro, H.	Vårseg
Thiele, B. & Weiss, G.	What a wonderful world
(Toisinto Raumalta)	Virsi 572 "Taas kukkasilla kukkulat"
Trad.	Läksin minä kesäyönä
Trad.	Nyt tuulet nuo viestin jo toivat
Trad.	Sait multa kukkaset toukokuun
Trad.	Saunavihdät
Trad.	Vem kan segla
Tšaikovski, P.	Sanaton laulu
Vainio, J.	Vanhoja poikia viiksekkäitä